

Вісімдесят років подвигу острожан у білих халатах

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державно-го історико-культурного заповідника Острога

До 80-річчя бойових дій радянсько-німецької війни на острозькій землі та подвигу наших земляків у білих халатах нижче подаємо фрагмент одного з чисельних досліджень незабутнього **Рафаеля Шпізеля** (1927 – 2006 рр.) – кандидата медичних наук, визначного хірурга й організатора охорони здоров'я, історика медицини та краєзнавця. Нагадаємо, що недовзі – 12 липня – минає 15-а річниця з дня його смерті.

«На дев'ятий день із початку війни, 1 липня 1941 р., поблизу Острога зав'язався жорстокий бій між десантом німецьких військ, частинами регулярної армії німців та воїнами Острозького гарнізону, 21-ої прикордонної застави та відступаючої з Дубна частини 109-ої мотострілкової дивізії. Бій тривав три доби. На місці бою залишилося багато поранених та вбитих. Жителі села Слобідки на чолі з ветфельдшером **А. П. Краєвським** та колгоспником **С. С. Шевцовим** поховали вбитих, а поранених розвозили по селах і розміщували у надійних людей. 29 тяжкопоранених розмістили в 5 будинках колгоспників села Слобідки, де вони були під постійним наглядом та лікуванням фельдшера **Анни Пивовар**. 27 радянських бійців розташувалися у колгоспному пологовому будинку в Слобідці. Жителі села забезпечували їх харчуванням та організували догляд за ними. Сюди приїжджав **С. К. Храневич** і призначав лікування. За доносом зрадника в село Слобідку приїхав каральний загін німців та місцевих поліцаїв, які по-варварськи зруйнували

«лазарет», поранених забрали в концтабір для військовополонених. Як пише у своїй монографії **Л. Степанова**, після погрому в селі почалися облави, масові арешти. Кругом шукали поранених Радянської армії. У цій ситуації подальше перебування поранених у селі стало небезпечним. Після переговорів з С. К. Храневичем вирішено було вночі почати переводити хворих до лікарні. Тільки за один день, 6 липня 1940 р., в лікарню перевели 62 поранених.

Якщо взяти до уваги, що в лікарні було всього 50 місць, то можна уявити, які організаційні труднощі виникли перед медичним колективом та головним лікарем Степаном Храневичем, щоб розмістити таку кількість поранених та ще так, щоб про це не стало відомо окупаційним властям. Труднощі посилюлись ще тим, що прямим попаданням авіабомби була зруйнована частина лікарні, а запаси білизни та продуктів були мінімальними. Майже не було перев'язочних матеріалів. У місті був створений «комітет допомогом військовополоненим», на чолі якого стояв учитель **О. С. Коберник** і в склад якого входив С. К. Храневич. Члени комітету збирали у жителів міста та найближчих сіл продукти харчування, постільну білизну, лікувальні трави, а також матеріали для перев'язки. Один із порожніх будинків був відремонтований і туди розмістили частину поранених. На будинку була ввієска, що тут розміщені інфекційні хворі. Частина поранених була переведена в костел при семінарії (тепер приміщення Академії). Колектив медпрацівників так розподілив свою роботу, що біля поранених завжди чергував хоча б один з них. Чергували, звичайно, чле-

ни комітету.

Згідно зі збереженими документами в лікарні було госпіталізовано всього 308 поранених воїнів Радянської армії. До початку окупації міста в лікарні перебувало 4 бійці. 3 312 солдатів і командирів, які лікувалися в лікарні в 1941 році, вилікувалося 278, померло 34.

У лікуванні цих хворих брав участь весь колектив медичних працівників разом з головним лікарем С. К. Храневичем. Вони не тільки лікували хворих, але й підтримували їх морально, приносили їм продукти харчування, одяг, багатьом після одужання допомогли влитися в ряди народних месників і стати партизанами. Для тих, хто одужував, був організований «Будинок інвалідів», де проводилася відповідна робота, після чого їх переправляли в ліс, до партизанів. Ті, що не могли носити зброю, влаштувалися на роботу, переважно в лікарню. Вони були зв'язковими між партизанськими загонами та медичними установами. В одному з партизанських загонів, який діяв на території Острозького району, командиром був **М. І. Петров**, згодом Герой Радянського Союзу. Він мав дуже тісні зв'язки із лікарнями і, зокрема, з С. К. Храневичем, захистив кандидатську дисертацію на тему: «Історія організації медичного обслуговування партизанів України в роки Великої Вітчизняної війни», в якій є багато даних про роботу С. К. Храневича та інших острозьких медиків і їх вклад у перемогу... Завідувач кафедри історії Київського педагогічного інституту **М. І. Петров** видав у 1960 році свою дисертацію у вигляді окремої монографії, яка стала тепер великою рідкістю».